

ПРО КОРЕЛЯЦІЮ МІЖ РОЗМІРАМИ ВІДДІЛІВ ТРАВНОГО ТРАКТУ, ДОВЖИНОЮ ТІЛА І ХАРАКТЕРОМ ЖИВЛЕННЯ У ПРОМИСЛОВИХ ВИДІВ АЗОВСЬКИХ БИЧКІВ

Б. А. ЯНКОВСЬКИЙ,
доцент, кандидат біологічних наук

1. В літературі відмічається, що довжина кишечника кісткових риб буває різна і перебуває в прямій залежності від характеру живлення. У хижих риб вона приблизно дорівнює довжині тіла, а у рослиноїдних перевищує довжину тіла у багато разів (від 10 до 30).

2. Одночасно в літературі відсутні дані про те, як це проявляється у бичків і як на цю залежність у них впливає наявність чи відсутність шлунку. Тому було вирішено прослідкувати ці взаємозалежності на 4-х видах промислових азовських бичків, проби яких було зібрано в Молочному лимані в липні, вересні і жовтні 1968 року. Живлення бичків Молочного лиману вивчалось також в 1962 і 1963 роках.

За характером живлення облигатним хижак — рибоїдом (бички, атерина, перкарина) є лише мартовик. Кругляк поруч з молюсками (кардіум), які для нього є основною їжею (до 92%), живиться також крабами, ідотеєю, поліхетами. У пісчаника в Молочному лимані спостерігається перехід від ракофагії до молюскофагії (мідії, сіндесмія, гідробії), краби, ідотея, бокоплав і поліхети відійшли на друге місце. У зе-

зеленчака найбільший спектр живлення (9 компонентів, тоді як у пісочника і кругляка 5—6), в якому перше місце займають мальки і ікра бичків, атерина, морська голка. В цілому для зеленчака, кругляка і пісочника відмічається значна лабільність вибіркової їжі і здатності переходити в різні періоди року з одного виду на інший.

3. Наслідки дослідження такі:

Види бичка	п	Довжина всього травного тракту в % до довжини тіла	Довжина шлунку в % до довжини тіла	Характер живлення за літер. даними	Характер живлення в Молочному лимані
Мартовик	57	93,11 ± 0,486	24,08 ± 0,415	Хижак-рибоїд	Хижак-рибоїд
Зеленчак	65	121,74 ± 0,274	15,03 ± 0,505	Хижак	Рибоїд і ракоїд
Кругляк	67	120,05 ± 0,371	—	Молюскоїд	Молюскоїд
Пісочник	68	94,33 ± 0,543	—	Ракоїд	Молюскоїд, ракоїд

4. Висновки. За співвідношенням довжини травного тракту до довжини тіла досліджувані види бичків відносяться до типу хижих, або правильніше, м'ясоїдних риб. Відсутність шлунку у кругляка, пісочника і деяких інших видів бичків нами (1953 р.) розглядається як явище вторинне, як наслідок редукції, пов'язаної з переходом до живлення їжею, порівнюючи менш калорійною і більшого об'єму — молюсками тощо.

Як і у інших риб (Н. Верігіна, 1967) відносна довжина кишечника бичків, при подібному живленні, незначно відрізняється у безшлункових форм і у видів, що мають шлунок. Для типового рибоїда — мартовика характерна найменша відносна довжина травного тракту і найбільша довжина шлунку. У інших видів зменшення довжини шлунку (зеленчак), або

повна його редукція (кругляк, пісочник) можуть супроводжуватися (зеленчак, кругляк) чи не супроводжуватись (пісочник) збільшенням його відносної довжини. Але в цілому як редукцію шлунку так і невелике збільшення відносної довжини кишечника у бичків слід розглядати як явище деспеціалізації органів травлення, обумовлене розширенням спектру живлення і набуттям здатності легко переходити на живлення іншим видом м'ясної їжі.